

Митрофанов І. І.,

к.ю.н., доцент

*завідувач кафедри кримінального та цивільного права і процесу
Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Анотація. У статті аналізуються не лише поняття «торгівля людьми», «інша операція, об'єктом якої є людина», але розглядаються також складові поняття «торгівля людьми». Досліджуються визначення вказаного поняття в нормативно-правових актах міжнародного і національного характеру. Констатується необхідність заміни формулювання «торгівля людьми або здійснення іншої незаконної операції» на «купівля-продаж або здійснення іншої незаконної операції, об'єктом якої є людина» і назви статті 149 УК України на: «Купівля-продаж або інша незаконна операція відносно людини».

Ключові слова: торгівля людьми, експлуатація, рабство, купівля-продаж, живий товар.

Постановка проблеми. Донедавна проблема торгівлі людьми в Україні не визнавалася на державному рівні. Сьогодні торгівля людьми, жертвами якої стають жінки, чоловіки і діти, є злочином, що вчиняється з метою примусової праці, сексуальної експлуатації, примусового жебрацтва, вилучення органів. За рівнем злочинної прибутковості торгівля людьми посідає одне з перших місць, поступаючись лише доходам від наркобізнесу і торгівлі зброєю.

Занепокоєння викликає та обставина, що Україна є державою походження, транзиту та поступово стає державою призначення для осіб, які є жертвами примусової праці та примусової проституції. У результаті роботи українських органів внутрішніх справ упродовж 2010 року виявлено 257 злочинів, передбачених статтею 149 Кримінального кодексу України (далі – КК), 277 осіб, що постраждали від торгівлі людьми, в тому числі 41 дитина; за вісім місяців 2011 року виявлено 150 злочинів, повернуто в Україну 211 постраждалих, у тому числі 14 дітей [1].

За результатами дослідження, проведеного у 2008 році на замовлення Міжнародної організації з міграції, понад 117 тис. громадян України постраждали від розглядуваного злочинного промислу починаючи з 1991 року. Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні у співпраці з громадськими організаціями протягом 2000–2010 років надало допомогу 7343 особам, які постраждали від дій, пов'язаних з торгівлею людьми в Україні. При цьому понад 60 % таких осіб виявлено за останні п'ять років. У 2010 році зазначене представництво надало допомогу 1085 особам, які постраждали від торгівлі людьми, в тому числі 81 неповнолітній [1].

Аналіз останніх досліджень та виокремлення нерозв'язаних проблем. Проблема кримінально-правового забезпечення протидії торгівлі людьми є однією з найактуальніших та найрозробленіших в юридичній науці України. З моменту набрання чинності статтею 149 КК «Торгівля людьми» були захищені такі дисертації: «Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми (аналіз складу злочину)» (В. А. Козак, 2003 рік) [2], «Міжнародно-правове співробітництво в боротьбі з рабством і работоргівлею» (Г. Л. Кохан, 2002 рік) [3], «Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо передачі людини: порівняльно-правове дослідження» (Я. Г. Лизогуб, 2003 рік) [4], «Соціальна обумовленість криміналізації та кримінально-правова характеристика торгівлі людьми» (А. М. Орлеан, 2003 рік) [5], «Відповідальність за торгівлю людьми за кримінальним законодавством України» (В. М. Підгородинський, 2005 рік) [6], «Методика розслідування торгівлі людьми» (В. В. Пясковський, 2004 рік) [7], «Європейські механізми боротьби із торгівлею людьми» (О. В. Святун, 2005 рік) [8], «Державна політика протидії торгівлі жінками»

(Л. М. Сергеева, 2006 рік) [9], «Кримінально-правова характеристика злочинів проти свободи особи за законодавством України» (А. С. Політова, 2007 рік) [10], «Соціально-правова природа та детермінація торгівлі людьми: кримінологічне дослідження» (Ю. В. Раковська, 2011 рік) [11].

Однак експертне опитування суддів і слідчих показало, що в окремих випадках виникають труднощі при кваліфікації торгівлі людьми або іншої незаконної угоди щодо передачі людини через те, що в диспозиції статті закріплена низка оціночних понять, зміст яких належним чином не визначений чинним законодавством.

Метою статті є тлумачення поняття «торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини» на основі аналізу змісту статті 149 КК України та положень інших нормативно-правових актів.

Викладення основного матеріалу. У редакції Кримінального кодексу України від 05.04.2001 № 2341-III стаття 149 «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини» передбачала покарання за продаж, іншу оплатну передачу людини, а так само здійснення стосовно неї будь-якої іншої незаконної угоди, пов'язаної із законним чи незаконним переміщенням за її згодою або без згоди через державний кордон України для подальшого продажу чи іншої передачі іншій особі (особам) з метою сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, втягнення у злочинну діяльність, залучення в боргову кабалу, усиновлення (удочеріння) в комерційних цілях, використання у збройних конфліктах, експлуатації її праці у виді позбавлення волі на строк від трьох до восьми років [12].

Проте практика застосування статті 149 КК у такій редакції викликала неабиякі проблеми, пов'язані з необхідністю встановлення подвійної мети: подальший продаж чи інша передача іншій особі (особам) та сексуальна експлуатація, використання в порнобізнесі, втягнення у злочинну діяльність, залучення в боргову кабалу, усиновлення (удочеріння) в комерційних цілях, використання у збройних конфліктах, експлуатація праці людини. У зв'язку з цим Я. Г. Лизоб вказував на те, що неправильне формулювання ознак складу торгівлі людьми вказує на очевидний брак

юридичної техніки українського законодавця, що, безумовно, є вадою, яку необхідно усунути [13, 42].

Саме тому Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за торгівлю людьми та втягнення в заняття проституцією» [14] ст. 149 КК була приведена у відповідність з Парламентською Конвенцією ООН «Проти транснаціональної організованої злочинності» 2000 року та Протоколу «Про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї». Зміни до Кримінального кодексу України вносилися з урахуванням нових форм злочинності та видів злочинів, пов'язаних з діяльністю організованих злочинних об'єднань. За цим законом ч. 1 ст. 149 КК «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини» встановлює покарання за торгівлю людьми або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само за вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи у виді позбавлення волі на строк від трьох до восьми років.

При цьому у примітках до статті 149 КК України визначені поняття «експлуатація» та «уразливий стан», а також уточнення відносно того, що відповідальність за вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання малолітнього чи неповнолітнього за цією статтею має наставати незалежно від того, чи вчинені такі дії з використанням обману, шантажу чи уразливого стану зазначених осіб або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, використання службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності.

Отже, нова редакція статті 149 КК України не визначає поняття «торгівля людьми». Згідно зі статтею 3 Протоколу про попередження та запобігання торгівлі людьми, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності, під поняттям «торгівля людьми» розуміється здійснення з метою експлуатації: вербування, перевезення, передачі, переховування або отримання людей шляхом погрози силою або її застосування чи інших форм примушування, викрадення, шахрайства, обману,

зловживання владою чи вразливістю становища, або шляхом підкупу у вигляді платежів чи вигод для отримання згоди особи, яка контролює іншу особу [15, 108].

Окремо у Протоколі розкривається поняття експлуатації, що включає експлуатацію проституції інших осіб та інші форми сексуальної експлуатації; примусову працю чи послуги, рабство чи звичаї, подібні до рабства, підневільний стан чи вилучення органів. Крім того, у цьому документі акцентується увага на двох обставинах: 1) згода жертви торгівлі людьми на заплановану експлуатацію не береться до уваги, якщо був використаний будь-який спосіб впливу, перелічений у визначенні торгівлі людьми; 2) вербування, перевезення, передача, переховування чи отримання дитини з метою експлуатації вважається торгівлею людьми навіть у тому випадку, коли вони не були пов'язані із застосуванням одного із засобів впливу, вказаних у визначенні торгівлі людьми [15, 108], що фактично знайшло відображення у диспозиції статті 149 КК України.

Визначення Протоколу про попередження та запобігання торгівлі людьми характеризує не торгівлю людьми як таку, а незаконну експлуатацію людини та пов'язані з нею явища — вербування, перевезення, передача, її отримання тощо. У міжнародно-правовому визначенні торгівлі людьми немає головної ознаки явища, що визначається, це — купівля-продаж або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина.

Більш коректно визначає поняття «торгівля людьми» Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20.09.2011 № 3739-VI. Відповідно до статті 1 цього закону, торгівля людьми — це здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином [16]. При такому визначенні торгівлі людьми диспозиція ст. 149 КК України виглядає щонайменше нелогічно.

Торгівля — це купівля та продаж товарів [17, 1463]. Відповідно до ст. 655 ЦК України за договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність, а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно і сплатити за нього певну грошову суму. Специфікою угоди купівлі-продажу є тісний взаємозв'язок передачі і придбання предмета договору. При цьому при торгівлі людьми потерпілий передається у фактичну (не юридичну), незаконну власність за певну грошову суму покупцю. Продаж людини є, по суті, безповоротною передачею людини, яка виступає «живим» товаром (human trafficking).

А. С. Політова, аналізуючи поняття «торгівля людьми» у контексті ст. 149 КК, вказує на те, що під нею слід розуміти дії, спрямовані на обмеження свободи людини шляхом продажу, вчинення іншої незаконної угоди щодо неї, пов'язаної з незаконним заволодінням чи передачею з метою експлуатації на території України чи за її межами. Здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, полягає у вчиненні інших дій, крім торгівлі людьми, пов'язаних з обмеженням свободи людини шляхом передачі її іншій особі та отримання за неї матеріальної винагороди або послуг матеріального характеру [10, 9]. Однак таке розуміння іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, обмежує дію статті 149 КК. До таких угод слід віднести будь-які угоди щодо людини, в тому числі й такі, за які продавець «живого» товару не отримує матеріальну винагороду або послуги матеріального характеру. Ними можуть бути й угоди дарування, надання у безоплатне користування та будь-які інші, за якими потерпілий безоплатно передається іншій особі у фактичну власність або для тимчасової його експлуатації.

У примітці 1 до статті 149 КК України під експлуатацією людини розуміються всі форми сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, примусову працю або примусове надання послуг, рабство або звичаї, подібні до рабства, підневільний стан, залучення в боргову кабалу, вилучення органів, проведення дослідів над людиною без її згоди, усиновлення (удочеріння) з метою наживи, примусову вагітність, втягнення у злочинну діяльність, використання у збройних конфліктах тощо.

Сексуальна експлуатація — це використання праці особи в галузі проституції, під якою ми розуміємо надання сексуальних послуг за гроші чи іншу матеріальну винагороду, або у суміжних сферах (скажімо, у сфері розпутних дій з дітьми, надання разових сексуальних послуг ув'язненим та деяким іншим особам, співжиття з метою систематичного отримання сексуального задоволення тощо), як дозволеного у даній країні, її окремих місцевостях чи неправомірного виду діяльності [18, 344].

Порнобізнес — це бізнес, оснований на поширенні порнографії. Слово «порнографія» перекладається з давньогрецької як «зображення непристойностей», або «зображення повій» і означає вульгарно натуралістичне, непристойне зображення статевого в живописі, літературі, кіно, фотографії тощо, або словесне описання статевого акту, які мають на меті сексуальне збудження; твори, що містять таке зображення [17, 1067].

Поняття «рабство», «звичаї, подібні до рабства», «підневільний стан» визначаються у Додатковій конвенції про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства від 7 вересня 1956 року.

На вимогу частин 1 і 2 Пакту про громадянські та політичні права, у яких зазначено, що нікого не можуть держати в рабстві (рабство і работоргівля забороняються в усіх їх видах) та нікого не можуть держати в підневільному стані, законодавець не передбачив у розділі V Особливої частини КК України покарання вчинення таких дій. Незрозумілим це є тому, що за неофіційними даними у світі щороку близько 4 млн. осіб переправляються через кордони держав для використання у підневільній праці. Так, якщо протягом минулого століття з Азії та Африки було вивезено 12 млн. рабів, то впродовж останніх 30 років лише азіатських дівчат та жінок до Європи з метою використання у підневільній праці було переправлено близько 13 млн.

Тому нами пропонується внести відповідні зміни до Кримінального кодексу України та доповнити його статтею 1491 такого змісту:

Стаття 1491. Рабство

1. Рабство —

карається позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені щодо неповнолітнього або

щодо кількох осіб, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності, або поєднані з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства, —

караються позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією майна або без такої.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені щодо малолітнього, або організованою групою, або поєднані з насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки, —

караються позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна або без такої.

Примітка. 1. Під рабством у цій статті слід розуміти стан чи становище людини, над якою здійснюються всі повноваження права власності чи деякі з них.

Продовжуючи розкривати зміст складових поняття «торгівля людьми», слід вказати на те, що дослід — це відтворення якого-небудь явища або спостереження за новим явищем у певних умовах з метою його пізнання, вивчення та дослідження. Ч. 2 ст. 45 Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р. передбачено, що порядок проведення медико-біологічних експериментів регулюється законодавчими актами України, проте такі законодавчі акти на даний час ще не прийняті, за винятком Закону «Про лікарські засоби» від 4 квітня 1996 р., яким регулюється порядок проведення клінічних випробувань лікарських засобів. Не регулюється чинним законодавством України і порядок проведення психологічних та інших (крім медико-біологічних) дослідів над людиною, а також не визначається, що потрібно розуміти під такими дослідями [19, 360–364]. Вилучення органів людини — це їх видалення із організму людини чи відокремлювання від нього хірургічним методом (оперативним втручанням) [19, 371].

Відповідно до ч. 1 ст. 207 Сімейного кодексу України усиновлення (удочеріння) — це

прийняття усиновителем у свою сім'ю особи на правах доньки або сина. Згідно з ч. 2 ст. 207 Сімейного кодексу України і усиновлення дитини провадиться у її найвищих інтересах для забезпечення стабільних та гармонійних умов її життя [20]. Тобто, метою усиновлення є надання дітям, які з якихось причин позбавлені батьківського піклування, сприятливих умов для виховання в сім'ї [21, 308]. Проте, в примітці 1 до ст. 149 КК мова йде про усиновлення (удочеріння) з метою наживи — отримання прибутку за чужий рахунок. Отже, усиновлення в такому разі здійснюється не в інтересах дитини, а задля матеріального збагачення покупця.

Примусова вагітність — це запліднення жінки всупереч її волі із застосуванням насильства або погрози застосування насильства.

Втягнення у злочинну діяльність — це здійснення комплексу дій, пов'язаних з безпосереднім психічним чи фізичним впливом на особу з метою викликати у неї прагнення взяти участь в одному чи кількох злочинах [22, 689]. Пленум Верховного Суду України у п. 5 постанови «Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну та іншу антигромадську діяльність» від 27.02.2004 № 2 зазначив, що під втягненням неповнолітнього у злочинну чи іншу антигромадську діяльність треба розуміти певні дії дорослої особи, вчинені з будь-яких мотивів і пов'язані з безпосереднім впливом на неповнолітнього з метою викликати у нього рішучість взяти участь в одному чи декількох злочинах або займатися іншою антигромадською діяльністю [23, 295].

Використання потерпілого у збройних конфліктах — це залучення його до участі в міжнародному збройному конфлікті або у збройному конфлікті не міжнародного характеру. При цьому воєнним (збройним) конфліктом визнається будь-який збройний конфлікт між двома або декількома державами. Такий конфлікт має міжнародний характер і має на меті воєнну окупацію території іншої держави, повалення уряду чи здійснення державного перевороту в іншій державі [24, с 903].

Висновки. Таким чином, незрозумілим слід визнати використання у диспозиції та назві статті терміна «торгівля людьми» як такого і тим більше у множині. Виникає справедливе питання про те, чи у цій нормі мова

йде про здійснення суспільно небезпечних дій відносно кількох потерпілих чи одного? З метою виправлення зазначеного недоліку, а також усунення тавтології у зв'язку з визначенням поняття «торгівля людьми» Законом України «Про протидію торгівлі людьми» від 20.09.2011 № 3739-VI як «здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина...», пропонується замінити формулювання «торгівля людьми або здійснення іншої незаконної угоди» на «купівля-продаж або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина», а статтю 149 КК України назвати «Купівля-продаж або інша незаконна угода щодо людини». Використання терміна «купівля-продаж» у розглядуваній нормі КК у 1999 р. запропонував Ю. А. Кармазін [25, 6].

Література:

1. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2012 р. № 90-р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/90-2012-%D1%80>.
2. Козак В. А. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми (аналіз складу злочину) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. : 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / В. А. Козак. — Х., 2003. — 20 с.
3. Кохан Г. Л. Міжнародно-правове співробітництво в боротьбі з рабством і работоргівлею : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. : 12.00.11 «міжнародне право» / Г. Л. Кохан. — Х., 2002. — 20 с.
4. Лизогуб Я. Г. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо передачі людини: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Я. Г. Лизогуб. — К., 2003. — 20 с.
5. Орлеан А. М. Соціальна обумовленість криміналізації та кримінально-правова характеристика торгівлі людьми : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / А. М. Орлеан. — Х., 2003. — 20 с.
6. Підгородинський В. М. Відповідальність за торгівлю людьми за кримінальним законодавством України : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / В. М. Підгородинський. — О., 2005. — 19 с.
7. Пясковський В. В. Методика розслідування торгівлі людьми : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / В. В. Пясковський. — К., 2004. — 20 с.
8. Святун О. В. Європейські механізми боротьби із торгівлею людьми : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 «міжнародне право» / О. В. Святун. — К., 2005. — 18 с.
9. Сергеев Л. М. Державна політика протидії торгівлі жінками : автореф. дис. на здобуття наук. ступ.

канд. наук з державного управління : спец. 25.00.02 «механізми державного управління» / Л. М. Сергеева. — Х., 2006. — 20 с.

10. Політова А. С. Кримінально-правова характеристика злочинів проти свободи особи за законодавством України : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / А. С. Політова. — К., 2007. — 20 с.

11. Раковська Ю. В. Соціально-правова природа та детермінація торгівлі людьми: кримінологічне дослідження : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Ю. В. Раковська. — О., 2011. — 20 с.

12. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // Офіційний вісник України. — 2001. — № 21. — Стор. 1. — Ст. 920.

13. Лизогуб Я. Г. Протидія торгівлі людьми: аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства : навчальний посібник / Я. Г. Лизогуб ; наук. ред. С. С. Яценко. — К. : Атіка, 2005. — 240 с.

14. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за торгівлю людьми та втягнення в заняття проституцією Закон України від 12.01.2006 № 3316-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 17. — Ст. 147.

15. Протокол о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми, и наказании за нее, дополняющий конвенцию ООН против транснациональной организованной преступности // Овчинский В. С. XXI век против мафии. Криминальная глобализация и Конвенция ООН против транснациональной организованной преступности. — М. : ИНФРА-М, 2001. — С. 107—123.

16. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI // Офіційний вісник України. — 2011. — № 80. — С. 7. — Ст. 2936.

17. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., доп. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К. : Ірпінь : Перун, 2007. — 1736 с.

18. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — 4-те вид., перероб. та доповн. — К. : Юридична думка, 2007. — 1184 с.

19. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 т. / за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. — 3-те вид., перероб. та доп. — К. : Алерта ; КНТ ; Центр учбової літератури. — 2009. — Т. 1. — 964 с.

20. Сімейний кодекс України 10 січня 2002 року № 2947-III // Відомості Верховної Ради. — 2002. — № 21—22. — Ст. 135.

21. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України / за ред. Ю. С. Червоного. — К. : Істина, 2003. — 464 с.

22. Уголовный кодекс Украины : научно-практический комментарий / отв. ред. С. С. Яценко, В. И. Шакун. — К. : Правові джерела, 1998. — 1088 с.

23. Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2004. — № 12. — 360 с.

24. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 ч. / за заг. ред. М. О. Потєбенька, В. Г. Гончаренка — К. : Форум, 2001. — 393 с.

25. Кармазин Ю. А. Українське законодавство щодо боротьби з торгівлею жінками та шляхи його вдосконалення / Ю. А. Кармазин // Вісник Університету внутрішніх справ. — 1999. — Спеціальний випуск. — С. 4—6.

Митрофанов И. И. Торговля людьми: уголовно-правовое определение понятия

Аннотация. В статье анализируются не только понятия «торговля людьми», «другая сделка, объектом которой является человек», но рассматриваются также составляющие понятия «торговля людьми». Исследуются определения указанного понятия в нормативно-правовых актах международного и национального характера. Констатируется необходимость замены формулировки «торговля людьми или осуществление другой незаконной сделки» на «купля-продажа или осуществление другой незаконной сделки, объектом которой является человек» и названия статьи 149 УК Украины на: «Купля-Продажа или другая незаконная сделка в отношении человека».

Ключевые слова: торговля людьми, эксплуатация, рабство, купля-продажа, живой товар.

Mitrofanov I. I. Trading by people: уголовно-правовое определение понятия

Summary. Concepts «Trading in people», «other transaction the object of which is a man», are analysed in the article not only, but also making concepts «Trading in people are examined». Determinations of the indicated concept are probed in the normative-legal acts of international and national character. The necessity of replacement of formulation is established «trading in people or realization of other illegal bargain» on «purchase-sale or realization of other illegal bargain the object of which is a man» and names of the article 149 UK of Ukraine on: «Purchase-sale or other illegal bargain in regard to a man».

Keywords: trading in people, exploitation, slavery, purchase-sale, living commodity.